

Wesselényi-Garay Andor: WGA NEM PRÓBÁLKOZIK, WGA KÉRDEZ

Interaktív szövegtest Gerle János: Kedves WGA! című írására

Kedves WGA!

A MÉSZ közgyűlésén (napirenden kívül) hangzatos kiáltványt (semmilyen hangzatos kiáltványról nincs szó: a felszólalás kettős célt szolgált. 1. Aggódást fejezett ki a MÉ-ért, mint a magyar építészeti kultúra megjelenítését felvállaló 100 éves intézményért, amely egyébként időről időre ugyanúgy megújítást kíván, mit bármely rendszer. 2. Adófizetői tudatosságot, amely a közpénzek ellenőrzött és hatékony elköltéséről való tájékozódásra irányult.) intéztél a résztvevőkhöz Szegő György főszerkesztői állásából való elmozdítására (újra el kellene olvasni a felszólalás szövegét: nincs benne sehol arról szó, hogy a cél a főszerkesztő elmozdítása lenne. A cél az előbbi kettő. Ha ez Gerle János számára nem egyértelmű, akkor nem tudom, mi lehetne az.) Elég szokatlan és rosszízű, hogy azt ne mondjam, kellemetlen korszakokat idéző eljárás ez. (Milyen „kellemetlen” korszakot idéz? A demokrácia kellemetlen? Szerintem ugyanis a demokrácia egyik alapértéke a személyes felelősség, amely a köz pénzeivel való gazdálkodás során fokozottabban jelentkezik, mint egyébként. Ha Gerle János a kérdésfeltevést, mint műfajt szokatlanak és rosszízűnek tartja, akkor Gerle János demokrácia-felfogásával komoly bajok lehetnek. Igaz, a kérdések nem mindig kellemesek, de, hát többek között attól kérdések...) Úgy tűnik, hogy nemcsak formailag, hanem lényegét tekintve is, hiszen a régi/új Magyar Építőművészet tulajdonosától, a Magyar Építőművészek Szövetségétől semmilyen észrevétel nem érkezett a saját lapjuk főszerkesztőjét ért támadás (ismét: kérdések jelentek meg a felszólalásban, annak a kettős célnak a szolgálatában, amelyet vázoltam már) miatt, legalábbis az nem jelent meg sem a Szövetség honlapján, sem az Építészfórumon (annak ellenére, hogy a májusi elnökségi ülés még teljes bizalmáról biztosította a főszerkesztőt). (1: Nem igaz, hogy a MÉSZ nem reagált: a Közgyűlésen Jeney Lajos a MÉSZ Felügyelőbizottság elnöke a hozzászólás után azonnal egyetértő javaslatot tett a szöveg „komolyan vételére és mondatonkénti kielemezésére”, illetve hasonló szándékáról tett tanúságot Reischl Gábor Elnök a zárszavában. 2 : Az, hogy hasonló részletességgel nem reagáltak *írásban* a felszólalásra, nem jelenti azt, hogy minden rendben is van.)

Kiáltványoddal szemben a következő etikai kifogások merülnek fel:

- Állításaid nem felelnek meg a valóságnak. (De megfelelnek a valóságnak: lásd később...) (Nem a MÉ a legdrágább (de, a legdrágább; tájékoztatásul: OCTOGON – 100 cca 120 old/1450 Ft, Alaprajz – 80 old/745 Ft, ATRIUM – 96 old/ 800 Ft, – MÉ 64 old / 1590 ft.) a piacon, nem is a legkevesebb információt tartalmazza, bár ha állításodat úgy kell értenem, hogy a Te számodra a legkevesebb információt, azt nem tudhatom mérlegelni.) (Ez matematika: össze kell szedni egy-egy évfolyamot a főbb médiumokból és le kell számolni: hány ház, hány projekt, ésatöbbi. Ezek után kell elvégezni az olvasói felmérést, hogy kiderüljön: ki mit tekint információnak? Azt, hogy tud arról, hogy mit építenek az országban, vagy azt, hogy milyen *márciusi* kiállításról tudósít a lap *június* második felében.)

- Vádad alapja jogosulatlan, értelmezhetetlen és bizonyíthatatlan kijelentés. ("ilyen tartalmi arányokkal nem is tehet kísérletet a magyar építészet képviseletére.") (Ez nem vád, hanem álláspont. Vélemény, amelyet lehet és kell is vitatni. A vitatás viszont úgy kezdődik, hogy: *nem értek veled egyet, mert...* és nem úgy, hogy vádnak nevezem azt, ami nem az. Egyébként épp ez, a számomra oly kedves enciklopedikus igény kérdőjelezhető meg a legjobban. Ennek érdemi kiforrásához keresem Gerle János levelének tartalmi elemeit.) A jelenlegi építészeti lapkínálatban (a kilencvenet meghaladó számú periodikából csak néhány tekinthető ilyen szempontból mérvadónak) tematikailag, tájékoztató körét tekintve - tartalomjegyzékeiből könnyen ellenőrizhetően - a MÉ nemcsak a legsokoldalúbb, de az egyedüli, amely a kortárs építészeti művek mellett rendszeresen közöl építészetelméleti, építészettörténeti, a környezetkultúrára vonatkozó írásokat az építészet lényegéhez tartozó társterületekről. (1. Az, hogy a MÉ a legsokoldalúbb *próbál* lenni, és egyedülálló pozíciót tölt be a lappiacon, nem jelenti azt, hogy ennek *maradéktalanul* meg is felel. Ezt eddig ugyanis semmilyen felmérés, a lapra irányuló részletes kutatás, olvasói vélemények kikérdezése nem igazolta. Egyszerűen azért, mert nem volt. 2. Gerle János fenti mondata úgyszintén *vélemény* és mint ilyen vitatható, kérdéssorom éppen ezt a vitát indítaná el.)

- Demagóg, cinikus és indokolatlan kérdéseid csak arra valók, hogy a felébresztett kétely révén - meggyőző állítások nélkül is - elfogadtassák a sugalmazott végkövetkeztetést: a főszerkesztőnek el kell tűnnie. (1: Ez összeesküvés-elmélet, közkeletű nevén paranoia. A felszólalás nem sugalmaz semmit. Javaslatokat tesz arra, hogy hogyan lehetne jobbá tenni a MÉ-t. 2: Egy kérdés nem cinikus. Egy kérdés az csak kérdés; a rá adott válasz lehet demagóg.) Kérdéseid egy jelentős részére a nemrég elvégzett és nyilvánosságra hozott (általad nyilván ismert) alapos kutatás, amely az építészeti lapok szakmai fogadtatását vizsgálta, megfelelő választ ad. (Nem ad, ugyanis a Simon-féle kutatás fókuszában és merítésében is más. Nem a felszólalásban felvetett kérdések megválaszolására irányult.) Kérdéseid más része nyíltan utal egy vélelmezett pénzügyi visszaélésre ("a hirdetések milyen büdzsét gazdagítanak?"), vagyis rágalmozással igyekszel alátámasztani a szakmai lejáratást. (Ezek súlyos kijelentések, akár perelhetők is. A hirdetések büdzséggazdagítására irányuló kérdés is csak kérdés. Nem vélelmez visszaélést és nem rágalmoz. Arra irányul, hogy kiderüljön, lehetne-e a jelentős összegű állami támogatásból és a hirdetési bevételekből szebbet, jobbat, vastagabbat, stb. kihozni. Talán tudja Gerle János,

hogya a térdszalagrend felirata szerint huncut, aki rosszra gondol...) Kérdéseid között jó néhány akad, amely fellengzős megfogalmazása ("Kinek szól ez a lap? Szól egyáltalán valakihez? Mennyire él együtt a lap a magyarországi kortárs építézet eseményeivel?") nem is feltételez adható választ. (Dehogynem feltételez adható választ, különben nem beszélhetnénk hatékony és eredményes lapkiadásról – és általában: kultúramenedzselésről. A hasonló kérdések feltevése teljesen megszokott a fókuszcsoporthoz kikérdezésben, de hát az egy másik – Gerle János számára talán ismeretlen – szakma. Másrészt pedig az erre adott válaszokat meg kell tudni válaszolnia a lap szerkesztőségének és a MÉSZ-nek is: a választ úgy hívják, stratégia.) Újabb csoportjuk a folyóiratszerkesztés gyakorlati ismereteinek hiányáról árulkodik vagy azt mímeli: mintha a főszerkesztő dolgozhatna úgy, hogy a lap belső arányait, tematikáját valaki más határozza meg a számára, (Vádaskodás, újabb tévedés: már hogy ne dolgozhatna? Piacon működő szakperiodikák esetében a tulajdonos – illetve képviselője – az olvasóközönsége és a diszciplína pontos ismeretében állítja fel a lapstruktúrát. Nem a kávézaccból jósol. E struktúra tartalmi kitöltését a szerkesztőség végzi. A pályázati rendszer azért demokratikusabb, mert az elbírált lapkonceptió ugyan a főszerkesztőé, csak hogy azt a tulajdonosi csoport választja – újfent csak a piac és az olvasótábor ismeretében.) mintha bármely szakfolyóirat főszerkesztőjét pályázat útján választották volna ki s előre meghatározott időre adtak volna neki lehetőséget a szerkesztőségre. (Újabb tévedés 1: Arkkitektúra – négy évente cserélődő fiatalokból álló szerkesztő-bizottság, Domus két évente változó főszerkesztő, hogy két ismert példát említsek. Állami támogatású színházigazgatók itthon is öt évente pályáznak. Ha sikeresek, ha nem. *Piaci* alapon működő *szakperiodikák* esetén a pályázatot az évente elkészített stratégia-jelentések és a számok „helyettesítik”. Ez részben igaz a *piaci* alapon működő *magazinok*, *heti*-, és *napilapok* főszerkesztői pozícióira is, amit – a gyakori pályázatok mellett – még egy előzetes szakrosta is segít. Sőt, belép a képbe az adott kultúra-szegmenst és a társadalmat vízionáriusi tehetséggel ismerő figura: ez a lapigazgató, aki folyamatosan korrigálja a lap stratégiáját. A jelentős arculatváltások – Népszabadság, ROOM, ATRIUM – egy-egy markáns lapigazgató feltűnéséhez köthetőek. Ez a személy – már ha érti a dolgát - keni-vágja, hogy ki, mit miért szeret és fog szeretni a piacon a következő két évben. Adatokat gyűjt, elemez, és a hazai és a regionális kulturális mozgásokat kitapintva, a rétegzettséget abszolút felmérve rak sínre egy lapot. Amit két éven belül BIZTOS, hogy korrigálnak. És ez így helyes: még a legkomolyabb építészeti printmédium is rugalmas távolságtartással kénytelen követni a kort és a divatot. Erről – akárcsak a MÉ-nél – változó tematikája, rovatrendszere és alakuló tipográfiája tanúskodik. A pályázati rendszer egy jóindulatú kérdés a szakemberek felé, hogy kiderüljön: mi a véleményük a mai korról, és abban hogyan látják a lap jövőjét. 2: Amiért számtalan lapnál *esetleg* nincs így az még nem jelenti azt, hogy a direkt kinevezéses eljárás – különös tekintettel a a Mét támogató közpénzekre – helyes, követendő processzus lenne. 3: A hazai építész-társadalom egy korrekt pályázati rendszerért, az átlátható elbírálásáért harcol. Aggályos, hogy ezt a saját kompetenciájában épp Gerle János DLA utasítja el.)

- Hivatkozol a folyóirat értékére és múltjából adódó küldetésére, de elfeledkezel arról, hogy éppen a mostani szerkesztőség volt az, amely a folyóiratot visszajuttatta jogos örökösre, a MÉSZ kezébe és szerkesztési elveivel kezdettől fogva az alapítók szellemében tevékenykedett. (Az alapítók szelleme használhatatlanul általános, cserébe primán kiszámítható kategória. Egyfajta Rohrschach teszt: mindenki azt lát bele, amit akar. Az alapítók szelleme, bármi volt is: jellemzett egy kort, és fordítva: a kor jellemezte azt. Márpedig a kor változik, ezért kell időről időre kérdésekből kiinduló *konszenzusos* korrekcióval élni.)

Ezáltal sikerült nagyon hosszú pangás után a lapot mai színvonalára, a hagyományos kulturális értékek közötti kiemelkedő rangra emelni. (Ezt ki mondja? Minek alapján? Ez csak egy újabb *vélemény*, amelyet lehet és kell is vitatni. Ennek a vitának az elindításának *egy* módja például amit kérdéseim második csoportja felvet, hogy sok embertől, a lehető legárnyaltabban megkérdezzük: tényleg *ŐK* is így gondolják-e? Osztyák-e például Gerle János *véleményét*? Többségben vannak-e?)

- Az MÉ jelenlegi összetételű szerkesztősége segítette pályakezdeted azzal, hogy írásaidat közölhetővé szerkesztette. (És ez azt jelenti, hogy nem lehet bírálni? Ez nem az örök hála kategóriája, de még csak a háláé sem. A MÉSZ lapja az adófizetők pénzén kerül kiadásra. Ha valaki a lapba illeszkedő írást kíván megjelentetni és az megüti az elvárt színvonalat, a lap megjelenteti. Ezért a szerző nem tartozik hálával. A lap tartozik neki honoráriummal. Másképp: a vélemény-nyilvánítás szabadsága, illetve annak biztosítása nem hozza magával okozatként a hálát. Minden egyén elidegeníthetetlen joga.)

Kedves WGA!

Kiáltványod egyféleképpen értelmezhető: (Nem kiáltvány, felszólalás, és – végre egyet értünk – tényleg egyféleképpen értelmezhető: három tucat kérdésként és három javaslatként, melyek célját fentebb már megfogalmaztam.) a MÉSZ (jelenlegi értékei miatt!) jelentős anyagi támogatást élvező folyóirata nem felel meg az általad képviselt szerkesztési elveknek, ezért feljogosítva, hivatva (és támogatva?) érzed magad, hogy követeld a főszerkesztői pozíció átadását (neked vagy egy veled azonosan gondolkodó személynek). (Perelhető rágalmak. Írásom ilyen mértékű félreolvasása funkcionális analfabétizmus. Kérdéseket tettem föl, kértem, és három javaslattal éltem. E három javaslat összefügg egymással, és *egy* lehetséges – természetesen vitatandó stratégiát vázol. Ehhez Gerle János tartalmi hozzáfűznivalója annyi, hogy nem szokás építészeti lapok főszerkesztőségét pályáztatni.) Ehhez elszomorító, minden érintettet és magát a folyóiratot is lealacsonyító módszert választottál. (Az évi Rendes Közgyűlésen előre bejelentett – és felolvasott – írás élt a szolás

szabadságával. Ha ez lealacsonyító, akkor a demokrácia is az.) Csak remélni tudom, hogy próbálkozásodat a tisztességesen gondolkodó építészek, ha csak nyolcszázan vannak is, visszautasítják. (Veszélyes gondolatok. Aki ezek szerint egyet ért azzal, hogy induljon meg egy kérdések formájában előadott, jobbító szándékú szakmai csevely a MÉ-ről, az tisztességtelen gondolkodású? Illetve: csak az gondolkodik tisztességesen, aki MÉ előfizető? Egyébként nem próbálkoztam. Kérdeztem.) Lehet, hogy kevesen vannak, akik ezt értékelik, de a folyóiratok piacán a MÉ nem egyike a sajátos szerkesztési elveket tükröző kiadványoknak, hanem állításoddal és más folyóiratokkal szemben, amelyeknek ez nem is feladatuk, szakmánk egészének és teljességének következetes képviselője. (Ez nem tény, hanem retorika. Ki mondja? Minek alapján? Gerle János szavazata is csak egy szavazat, mint ahogy az enyém sem több.)

Kedves Gerle János!

A word remek tulajdonsága a ctrl+c és ctrl +v billentyű parancs. Copy-paste, másol-beilleszt. Műleírásokhoz maga a mennyország, egy íróembernek pedig a nirvána. Csakis a Te kedvedért – mintegy pedagógia célzattal most mégsem élek e prima funkcióval. Újra begépelem a hozzászólásom első passzusát. Lassan teszem, hogy Te is megértsd, íme:

„A finnországi székhelyű SANOMA multinacionális kiadóvállalat *alkalmazottjaként*, az ATRIUM című építészeti magazin tartalmi összeállításáért felelek. Munkámat, és a lap elmúlt két esztendőben elért eredményeit a vállalat rendkívül méltányos, pontosan ütemezett fizetéssel, *státusszal* és nagyvonalú kompenzációs csomaggal honorálja.”

Segíték magyarra fordítani. Nem kell a másé. Megdolgoztam a magaméért.

Tisztelettel: Wesselényi-Garay Andor